КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Приймальною комісією
Протокол № 5 від 29. 03. 2021 року
Голова Приймальної комісії
_____Віктор ОГНЕВ'ЮК

Програма
фахового випробування з української мови і літератури.

Освітній рівень: **перший (бакалаврський)**

Спеціальність: **035 Філологія**

Освітня програма: **Українська мова та література**

На основі: **освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст, спеціаліст, ступеня вищої освіти бакалавр, магістр здобутого за іншою спеціальністю**

ПОГОДЖЕНО

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи

_____Олексій ЖИЛЬЦОВ

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданнях кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства та кафедри української мови

Протокол № 11 від «25» лютого 2021 р.
Завідувач кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства
_____Олена БРОВКО

Протокол № 8 від «03» лютого 2021 р.
Завідувач кафедри української мови_____Станіслав КАРАМАН

Київ - 2021

Пояснювальна записка

Нові завдання вищої школи вимагають сучасних підходів до програми вступних випробувань з української мови та літератури, вироблення єдиних критеріїв до перевірки філологічної підготовки тих, хто прагне здобути кваліфікацію бакалавра з української філології.

Екзамен з української мови та літератури для вступників на ОР перший (бакалаврський) після навчання на рівні «молодший спеціаліст» складається із трьох питань: українська мова, українська література, аналіз речення.

Форма проведення - комбінована (усна відповідь та письмове тестування).

Програма формується на базі навчальних програм вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації.

УКРАЇНСЬКА МОВА

Мовлення як предмет стилістики і культури мовлення. Синоніміка і варіативність як базові поняття стилістики і культури мовлення. Стилістична норма і стилістична помилка.

Практична стилістика і культура мовлення

Стилістичні засоби фонетики. Милозвучність української мови - характерна ознака всіх її стилів. Норми вимови.

Правопис. Складні випадки правопису м'якого знака, апострофа, великої букви, слів з ненаголошеними голосними, подвоєнням та подовженням приголосних, спрощенням у групах приголосних, чергування голосних і приголосних звуків, слів іншомовного походження.

Культура мовлення. Орфоепічні норми вимови голосних і приголосних звуків, звукосполучень.

Стилістичні засоби лексикології та фразеології

Слово і його лексичне значення. Синоніми. Антоніми. Пароніми. Фразеологізми, їх багатозначність, синонімія та антонімія фразеологізмів.

Культура мовлення. Лексичні норми: використання слів у властивому їм значенні та правильне поєднання слів за змістом у реченні і словосполученні. Запобігання недоречному вживанню емоційно забарвлених слів, невиправданому використанню просторічних, діалектних, запозичених слів.

Словотворчі засоби стилістики

Стилістичне забарвлення значущих частин слова: префіксів і суфіксів.

Правопис. Основні орфограми в коренях, префіксах та суфіксах.

Культура мовлення. Словотворчі норми (правильне творення слів).

Конспект як різновид стислого переказу висловлювань, що сприймаються на слух. Конспект прочитаної науково-популярної статті.

Тематичні виписки, план (складний), тези.

Практична стилістика і культура мовлення

Морфологічні засоби стилістики. Порівняння.

Правопис. Складні випадки правопису різних частин мови: написання складних слів, часток ***не*** і ***ні*** з різними частинами мови та інші теми, визначені викладачем.

Стилістика простих речень

Види простих речень їх стилістичне використання.

Правопис. Пунктограми у простому реченні

Стилістика складних речень

Смислові відношення між частинами складного речення.

Культура мовлення. Синоніміка складних речень.

Правопис . Пунктограми у складному реченні.

Стилістика речень з різними способами вираження чужого мовлення

Пряма і непряма мова, їх призначення.

Культура мовлення. Стилістичні особливості авторських слів при прямій мові. Синоніміка речень з прямою мовою, реплік у діалозі і непрямій мові.

Правопис. Пунктограми при прямій мові та діалозі.

Функціональна стилістика і культура мовлення

Мовлення як предмет вивчення стилістики і культури мовлення. Мовлення розмовне і книжне, їх співвідношення та особливості. Поняття стилю мовлення. *Стилі мовлення:* розмовний, науковий, офіційно-діловий, художній і публіцистичний.

Культура мовлення. Вимоги до культури мовлення (змістовність, логічність, точність, виразність, доречність).

Риторика. Підготовка публічного виступу

Вибір теми, визначення мети виступу. Залежність теми, жанру висловлення, задуму і мети (інформування, переконання, заклик до дії тощо) від складу слухачів, відведеного часу та ін. Добір матеріалу і його систематизація. Складання бібліографії. Робота з джерелами інформації. Види запису зібраного матеріалу для виступу (докладний запис виступу, його конспект, тези, докладний план і короткий план). Композиція ораторського виступу.

Відбір мовних засобів залежно від мети спілкування і адресата мовлення. Удосконалення виступу з погляду вимог до культури мовлення (змістовність, логічність, доказовість, виразність, точність, правильність).

Основні прийоми запам’ятовування (повторення матеріалу вголос з елементами заучування, переказування виступу тощо).

Виступ з промовою

Основні способи виступу (читання тексту промови, відтворення його по пам’яті із читанням окремих фрагментів, вільна імпровізація, відповіді на запитання, ведення полеміки). Використання прийомів встановлення і збереження контакту з аудиторією. Роль початкової фрази перед виступом.

Культура публічного виступу.

Ділові папери

Автобіографія. Заява. Пояснювальна записка. Розписка. Доручення. Протокол.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Усна народна творчість.

Жанрова система українського фольклору. Загальна характеристика календарно-обрядових, суспільно-побутових і родинно-побутових пісень. Історичні пісні «Ой Морозе, Морозенку», «Чи не той то хміль», «Зажурилась Україна». Тематика, образи, зміст народних дум і балад. «Дума про Марусю Богуславку». Балади «Бондарівна», «Ой летіла стріла». Пісні Марусі Чурай «Віють вітри, віють буйні», «За світ встали козаченьки».

Давня українська література.

«Повість минулих літ» (уривки про заснування Києва, про помсту княгині Ольги, про хрещення киян князем Володимиром). Жанрова природа «Слова о полку Ігоревім». Фольклорні впливи у творі.

Жанрова і художня своєрідність творчості Григорія Сковороди. «De libertate», «Всякому місту звичай і права», «Бджола і Шершень», афоризми.

Література наприкінці XVIII – XIX ст.

«Енеїда» І. Котляревського: джерела, жанр, місце в історії української літератури. «Наталка Полтавка»: жанр, конфлікт, образи-персонажі.

Повість Г. Квітки-Основ'яненка «Маруся» особливості індивідуального стилю.

Своєрідність розвитку романтизму в українській літературі XIX ст. Жанр балади у творчості Т.Шевченка. Жанрово-стильова своєрідність поезії Т. Шевченка періоду «трьох літ» («Сон», «Кавказ», «Як умру, то поховайте…», «І мертвим, і живим…»). Еволюція теми жіночої долі у поемах Т. Шевченка «Катерина», «Наймичка», «Марія».

«Чорна рада» П. Куліша як перший історичний роман в українській літературі.

«Народні оповідання» Марка Вовчка (аналіз 1 оповідання за вибором).

Повість «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького: соціально-побутова повість-хроніка, реалізм твору, актуальність проблематики; відображення українського менталітету у творі; традиції народного побуту й моралі.

Панас Мирний «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»: національна і соціальна проблематика роману (1, 4 частини твору).

Іван Карпенко-Карий «Мартин Боруля»: тематика, специфіка конфлікту, характеристика персонажів.

Іван Франко. Громадянський пафос поезії «Гімн». «Чого являєшся мені у сні?...» як зразок інтимної лірики поета. Проблема вождя і народу в поемі І. Франка «Мойсей».

Література кінця XIX – початку XX століття.

Модернізм як художня система в українській літературі межі століть:

типологія, течії.

Повість М. Коцюбинського «Тіні забутих предків»: ідейний зміст, образна структура. Риси імпресіоністичної образності в новелістиці М. Коцюбинського («Цвіт яблуні», «Intermezzo»).

Неоромантизм у творчості Лесі Українки. Художня інтерпретація міфологічних образів і мотивів у драмі-феєрії «Лісова пісня».

Проблема становлення експресіонізму в українській літературі (на матеріалі творчості В. Стефаника), аналіз однієї новели за вибором.

Психологічна повість О. Кобилянської «Земля»: проблематика, система образів.

Поетичний процес межі століть (лірика М. Вороного, Олександра Олеся, Лесі Українки). М. Вороний «Блакитна Панна», Олександр Олесь «Чари ночі», «О слово рідне! Орле скутий», Леся Українка «Contra spem spero!».

Проблематика новелістики В.Винниченка. Новела «Момент».

Література XX століття.

Провідні мотиви збірки «Сонячні кларнети» П. Тичини (на матеріалі поезій «О, панно Інно…», «Арфами, арфами…», «Ви знаєте, як липа шелестить..»).

«Я (Романтика)» М. Хвильового: проблематика, специфіка конфлікту, ідейні акценти.

Рання проза Ю.Яновського: аналіз новел з роману «Вершники» («Подвійне коло», «Шаланда в морі», «Дитинство»).

«Місто» В. Підмогильного як урбаністичний роман.

Жанрова своєрідність «усмішок» Остапа Вишні («Моя автобіографія», «Сом»).

Творчі пошуки Миколи Куліша: стильовий вимір (на прикладі комедії «Мина Мазайло»).

Кіноповість як жанр української літератури (на прикладі творчості О. Довженка, його творів «Україна в огні», «Зачарована Десна»).

«Любіть Україну» В. Сосюри: драматична доля твору; звеличення образу України у вірші.

Гуманістичний пафос новели О. Гончара «Модри Камень».

Українська поезія 1960-х-1980-х років. Лірика та ліро-епос І. Драча, Л. Костенко, В. Симоненка, Д. Павличка, В. Стуса (загальний огляд).

Роман у віршах Ліни Костенко «Маруся Чурай»: художня трансформація фольклорного матеріалу.

Літературознавчий аналіз новели Г.Тютюнника «Три зозулі з поклоном».

Творчість українських письменників-емігрантів.

Роздуми про митця і мистецтво в поезії Є. Маланюка «Стилет чи стилос?».

Іван Багряний «Тигролови»: специфіка жанру, проблематики, ідейні акценти.

Сучасний літературний процес.

Загальний огляд сучасної української літератури, її основні тенденції. Постмодернізм як один із художніх напрямів мистецтва, його визначальні риси. Аналіз одного твору сучасного українського письменника (за вибором).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Кількість балів (max - 200)	Критерії
180 – 200	Виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
160 – 179	Виставляється за ґрунтовні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.
140 – 159	Виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
120 – 139	Виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабке застосування теоретичних положень при розв’язанні практичних задач.
100 – 119	Виставляється за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання, за слабке застосування теоретичних положень при розв’язанні практичних задач.
1 – 99	Виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

<u>Українська мова</u>

1. **Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М.** Граматика української мови. Морфологія: Підручник. — К.: Либідь, 1993. — 336 с.

2. **Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Грищенко А. П.** Граматика української мови. — К., 1982.

3. **Вихованець І. Р.** Таїна слова. — К: Рад. шк., 1990.— 284 с.

4. **Вихованець І. Р.** Теоретична морфологія української мови: Академ. граматика укр. мови / І. Вихованець, К. Городенська; за ред. І. Вихованця. — К.: Унів. Вид-во «Пульсари», 2004. — 400 с.

5. **Вихованець І. Р.** Частини мови в семантико-граматичному аспекті. — Київ: Наукова думка, 1988. — 256 с.

6. **Волох О. Т.** Сучасна українська літературна мова: Морфологія. Синтаксис/ О. Т. Волох, М. Т. Чемерисов, Є. І. Чернов. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Вища шк. Головне вид-во, 1989. — 334 с.

7. **Горпинич В. О.** Морфологія української мови: підр. для студ. вищ. навч. заклад. / В. О. Горпинич. – К. : ВЦ «Академія», 2004. – 336 с.

8. **Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М.** Курс сучасної української мови. Частина І. К.: «Радянська школа», 1965. — 286 с.
9. **Загнітко А. П**. Теоретична граматика української мови: Морфологія: Монографія. – Донецьк, 1996.
10. **Караман С. О.** Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / О. С. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ [та ін.]; за ред. С. О. Карамана. — К.: Літера ЛДТ, 2011. — 560 с.

11. **Караман С. О., Караман О.В., Дика Н.М.** Сучасна українська літературна мова: Навчальний посібник. Частина І-ІІ. Синтаксис словосполучень. Синтаксис простих речень / – КМПУ ім.. Б.Д. Грінченка, 2009. – 276 с.

12. **Караман С. О., Караман О.В., Дика Н.М.** Сучасна українська літературна мова: Навчальний посібник. Частина ІІІ-IV. Синтаксис складного речення /– КМПУ ім.. Б.Д. Грінченка, 2009. – 214 с.
13. **Кучеренко І. К.** Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. – Вид. 2-е, уточн. і доп. – Вінниця: Поділля—2000, 2003.

14. **Ладоня В.О.** Українська мова. Посібник для підготовки молодших спеціалістів вищих навчальних закладів. К.: Вища школа, 2001.
15. **Леонова М. В.** Сучасна українська мова: морфологія: Навчальний посібник. — К.: Головне видавництво видавничого об'єднання «Вища школа», 1983. — 265 с.
16. **Мойсієнко А. К., Плющ М. Я.** Сучасна українська літературна мова: Морфлогія. Синтаксис: підручник. — К.: Знання, 2010. — 374 с.
17. **Москаленко Н. А., Фащенко М. М., Смагленко Ф. Н.** Українська сучасна літературна мова: Лексичний, фонетичний і граматичний аналіз. – Київ-Одеса, 1980.
18. **Олійник О. Б., Шинкарук В. Д., Гребницький** Г.М. Граматика української мови. Навчальний посібник. — К.: Кондор, 2007. — 544 с.
19. **Пентилюк М. І., Іващенко О. В.** Українська мова: Підручник-комплекс / М. І. Пентилюк, О. В. Іващенко. – К. : Ленвіт, 2001. – 352 с.
20. **Плющ М. Я.** Граматика української мови: У 2 ч. Ч. 1. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: Підручник. — К.: Вища шк., 2005. — 286 с.
21. **Плющ М. Я., Бевзенко С. П., Грипас Н. Я.** Сучасна українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.. – К.: Вища шк.., 2003. – 430 с.
22. **Пономарів О. Д.** Сучасна українська мова: Підручник. — К.: Либідь, 2001. — 400 с.
23. **Ющук І.П.** Українська мова. Практикум з правопису української мови. — К.: Освіта,—2007.

<u>Українська література</u>

1. Білоус П. В. Історія української літератури XI–XVIII ст. Навчальний посібник / П. В.Білоус. – К. : ВЦ Академія, 2009. – 426 с.

2. Історія української літератури XIX ст.: підручник для студ. філол.спец. : у 2-х кн. / [заг. ред. М.Жулинського]. – К. : Либідь, 2006. Кн. 2 : Література 60-90-х років. – 2006. – 712 с.

3. Історія української літератури XIX ст.: підручник для студ. філол. спец. : у 3-х кн. / [заг. ред. М.Яценка]. – К. : Либідь, 1996. Кн. 2: Література 1860- 90-х років. – 1996. – 712 с.

4. Історія української літератури XX століття: у 2 т. : підручник / За ред. В. Г. Дончика. – К. : Наук. думка, 1998.

5. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: у 2 кн. : підручник / за ред. О. Д. Гнідан. – Кн. 2. – К. : Либідь, 2006. – 496 с.
6. Кіраль С.С., Єременко О.В., Чухліб Т.М. Українська мова та література: Посібник для абітурієнтів. – К. : Видавництво Держкомстату України, 2001. – 76 с.
7. Кіраль С. С., Єременко О. В., Чухліб Т.М. «Як парость виноградної лози …»: Посібник з української мови і літератури для вступників до вищих навчальних закладів. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2002. – 139 с.
8. Ковалів Ю. Історія української літератури кінця XIX – поч. XXI ст. Том перший. У пошуках іманентного сенсу. – К. : Академія, 2013. – 513 с.
9. Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики XX ст. У 4 кн. / Упоряд. В. Яременко, Є. Федоренко, Оксана Сліпушко. – К. : Рось, 1995.